

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Gezondheid in milieueffectrapportage voor omgevingsvisies en omgevingsplannen

Provincies en gemeenten moeten in hun omgevingsvisies en omgevingsplannen specifiek aandacht besteden aan het realiseren van een gezonde leefomgeving. Het gaat dan niet alleen om het beperken van bijvoorbeeld luchtverontreiniging en geluidhinder, maar ook om de inrichting van de leefomgeving. Een gezonde leefomgeving nodigt immers uit tot bewegen, andere mensen ontmoeten en is prettig om in te wonen. Milieueffectrapportage biedt de inhoudelijke ondersteuning en onderbouwing om te komen tot een vanuit gezondheidsoogpunt optimale inrichting van de leefomgeving.

Deze factsheet gaat in op:

- De invloed van de leefomgeving op gezondheid
- Inventarisatie van kansen en knelpunten
- Uitwerken van alternatieven
- Beoordeling van alternatieven op bijdrage aan gezondheidsbescherming en -bevordering

De invloed van de leefomgeving op gezondheid

De gezondheid van mensen wordt door veel factoren beïnvloed, zowel in negatieve als positieve zin. De fysieke leefomgeving speelt daarbij ook een belangrijke rol. In Nederland is gemiddeld 4% van de ziektelast toe te

Bijdrage van verschillende determinanten

aan ziektelast, sterfte en zorguitgaven

▲ Getallen kunnen niet bij elkaar worden opgeteld!

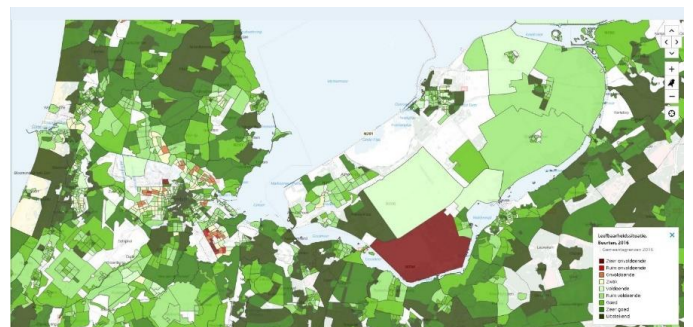
Gedrag	Persoonsgebonden	Arbeid	Milieu
Ziekte­last: 18,5 % Sterfte: 35.700 Zorguitgaven: € 8,6 mld	Ziekte­last: 14,5 % Sterfte: 26.300 Zorguitgaven: € 9,9 mld	Ziekte­last: 4,6 % Sterfte: 4.100 Zorguitgaven: € 1,6 mld	Ziekte­last: 4,0 % Sterfte: 12.800 Zorguitgaven: € 1,2 mld

Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018

schrijven aan milieufactoren. De gezondheidssituatie en de rol van de leefomgeving verschilt daarbij van provincie tot provincie en van gemeente tot gemeente. Kwetsbare groepen, zoals ouderen, kinderen en chronisch zieken zijn extra gevoelig voor de invloed van milieuverontreiniging en de inrichting van de leefomgeving. Gezond gedrag kan ook worden beïnvloed door de inrichting van de leefomgeving, denk daarbij aan het gebruik van de fiets of de toegankelijkheid van gezonde voeding.

Inventarisatie kansen en knelpunten

Bij het opstellen van omgevingsvisies en omgevingsplannen is het belangrijk de kansen en knelpunten voor een gezonde leefomgeving in beeld te brengen. Lokale en regionale gegevens, gesprekken met bijvoorbeeld de GGD, bewoners en maatschappelijke organisaties helpen om een beeld te krijgen van de huidige gezondheidssituatie.

Bron: Leefbaarometer 2016. Leefbaarheidsscore op buurtniveau

Stedelijk gebied

In een stedelijke omgeving spelen vaak gezondheidsrisico's samenhangend met verkeer en industrie. Negatieve effecten komen met name door lucht, geluid, externe veiligheid en geur.

Landelijk gebied

In het landelijk gebied zijn de effecten vooral te verwachten door veehouderijen, mestverwerking, land- en glastuinbouw, windenergie, maar denk ook aan gebieden in de buurt van luchthavens, havens en industriegebieden.

Uitwerken van alternatieven

De resultaten van de inventarisatie van de gezondheidssituatie in de provincie of gemeente moeten in het milieueffectrapport worden opgenomen. Ook beschrijft het rapport de concrete ambities voor de inrichting van de (gezonde) leefomgeving. In het rapport worden daarna, in overleg met alle stakeholders (participatie), alternatieven en maatregelen uitgewerkt waarmee de ambities gerealiseerd kunnen worden.

Meeliften met ander beleid

Gezondheid kan meeliften met andere ambities en beleid. Denk aan klimaatadaptatie waarbij door het tegengaan van hittestress extra sterfte bij hittegolven kan worden voorkomen. Maar ook mobiliteitsbeleid kan een bijdrage leveren aan goede fietspaden en wandelgebieden en zo gezonde mobiliteit te bevorderen.

Beoordeling op bijdrage aan gezondheidsbescherming en -bevordering

De ambities voor een gezonde leefomgeving moeten zoveel mogelijk concreet worden gemaakt. Dit kan door ze uit te werken in concrete doelen met indicatoren en streefwaarden. Deze indicatoren kunnen ook worden ingezet bij het bepalen, monitoren en evalueren van het doelbereik van de alternatieven. Monitoren en evalueren van daadwerkelijke gezondheidseffecten is vooral van belang als er risico's zijn dat de gezondheidsambities niet gehaald worden en bij flexibele plannen onder de Omgevingswet. De fasering en precieze activiteiten liggen dan niet van te voren vast.

Bij het concreet maken kan onderscheid gemaakt worden tussen verschillende ambities:

- **Gezondheidsbescherming**

Kijk hierbij niet alleen naar de wettelijke grenswaarden, maar ook naar de mogelijkheden om de gezondheidskundige advieswaarden voor luchtkwaliteit en geluidhinder te realiseren. Dit is bijvoorbeeld relevant bij verkeersgerelateerde projecten in stedelijk gebied.

- **Inrichten van een gezonde leefomgeving**

Kijk hierbij naar de mogelijkheden om via ruimtelijke inrichting een gezonde leefomgeving te bevorderen. Denk bijvoorbeeld aan de mogelijkheden om onnodig autogebruik te voorkomen door de aanleg van aantrekkelijke fiets- en wandelroutes of aan het realiseren van aantrekkelijk groen en toegankelijke recreatiegebieden en sportfaciliteiten.

- **Bevordering van gezond gedrag**

Denk hierbij aan ruimtelijke maatregelen als het instellen van rookvrije en/of snackbarvrije gebieden, bijvoorbeeld waar veel kinderen zijn. In verschillende gemeenten, wordt momenteel nagedacht over de concrete mogelijkheden hiervoor.

Case Haven-Stad Amsterdam

De gemeente Amsterdam wil een deel van het havengebied omvormen tot gemengd woon-werkgebied. Het zorgen voor een gezonde leefomgeving is daarbij een belangrijke uitdaging. Verschillende alternatieven zijn onderzocht op hun bijdrage aan het behalen van deze ambitie. Uit het milieueffectrapport bleek dat als niet tijdig wordt ingezet op openbaar vervoer en fiets, en tegelijkertijd het autogebruik/-bezit niet wordt beperkt, het wegennet relatief snel vastloopt en de omvorming stagneert. Dit is ook gunstig voor een gezonde leefomgeving. Op korte termijn bleek het lastig om de geluidbelasting veroorzaakt door industriële activiteiten in de haven te verminderen. Daarom wordt gekozen voor het toepassen van 'dove gevels', stille zijdes en slaapkamers aan de luwe zijde van woningen. Ook worden rookvrije en snackbarvrije zones ingesteld in de omgeving van bijvoorbeeld scholen en sportterreinen.

Meer informatie?

De Commissie m.e.r. vraagt in haar adviezen aandacht voor het meenemen van gezondheid in milieueffectrapporten voor omgevingsvisies en omgevingsplannen. Wilt u meer weten over gezondheid in milieueffectrapportage? Neem dan contact met ons op. Wij staan u graag te woord.

- Geert Draaijers - gdraaijers@eia.nl - 030 234 7606
- Tom Ludwig - tludwig@eia.nl - 030 234 7641